Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 42, Ekim 2019, s. 310-335

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.39476>

Öğr. Gör. Ayşe ÖZPOLAT

Fırat Üniversitesi SBMYO Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü

asayi@firat.edu.tr

KİŞİLİĞİN YANSIMASI GÜVENİLİRLİK BEKLENTİSİ VE GÜVEN OLUŞUMU

Özet

Günümüzün sorunlarından biri olan güvensizlik toplumsal yapı ve sistemler tarafından insan inançları, değerleri, kişiliği, tutumları yapılandırılarak oluşmaktadır. Güvensizliğin bu inşa sürecinde doğal olarak algılanmayıp sorun olarak algılanması ise güvenin bir ihtiyaç olarak insanda var olmasıyla ilgilidir. Var olan sorunun çözümü ancak güvensizlik oluşumuna etki eden faktörlerin analiziyle mümkündür. Bu çalışma güven duygusunun oluşması için karşıdaki kişideki beklentilerin ve bu beklentilerin karşıdaki için bir karşı taraf olan kendilik algısındaki yerinin analizini yaparak, kişiliğin bu beklentiler ve kendilik algısındaki etkisi incelenmiştir. Ayrıca genel güven ve parasal ilişkiler dâhilin de ki güven oluşumu olasılığı kişilik alt boyutlarıyla analiz edilerek sunulmuştur.

Araştırmada Benet-Martinez ve John'un "Beş Faktör Envanteri" ve Karadoğan tarafından geliştirilen "Güven Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada güven ölçeği likert seçenekleri değiştirilerek beklenti ve benlik algısı olarak iki şekilde uygulanmıştır. Ölçek soru formuna demografik değişkenler eklenmiştir. Araştırma sonucunda kişilik özellikleri ile güvenilirlik beklentisi ve kendilik algısı arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Genel güven ve parasal ilişkiler bağlamında güven beklentisi ile kişilik özellikleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Kişilik, Nevrotiklik, Dışa Dönüklük, Gelişime Açıklık, Uyumluluk, Özdisiplin, Güven, Güvenilir Olma Beklentisi

REFLECTION OF PERSONALITY TRUST EXPECTATION AND TRUST FORMATION

Abstract

Distrust, which is one of the problems of today, has been formed by social structures and systems structuring human beliefs, moral, personality and attitudes. The fact that distrust is perceived as a problem rather than normal in this process is about the existence of trust in human as a need. The solution of the existing problem is only possible by analyzing the factors that affect the formation of distrust. In this study, the relationship between expectation of trust and personality of human being was examined.

In this study, Benet-Martinez and John's "Five Factor Inventory" and Karadoğan's "Trust Scale" were used. The trust scale was changed to likert options and applied in two ways as expectation and self-perception in the study. Demographic variables were added to the scale questionnaire form. As a result of the study, significant relationships were found between personality traits and trust expectations and self-perception.

Keywords: Personality, Neuroticism, Extraversion, Openness Personality, Adaptability, Self-discipline, Trust, Expectation of Trust

Giriş

Güven ve kişilik hem toplumsal hem bireysel olan iki kavramdır. Bireysel boyutu güvenin bir ihtiyaç olarak tüm insanlarda bulunması, toplumsal boyutu ise güvenin toplumsal yapıya bağlı olarak niteliğinde ve niceliğinde değişimlerin yaşanmasıdır. Aynı durum kişilik içinde geçerlidir. Güçlü bir kişilik gelişimi, toplumsal yapıyı oluşturan sistemlerin etkisi altındadır. Toplumsalın insana dair her şeyi şekillendirici gücü ve insanında toplumsalın dışına çıkmama istenci, etkileşimi güçlü kılmaktadır. Tabi ki unutulmaması gereken toplumun da yine bireyselden başlayarak değiştiğidir. Bireyselden başlayarak değişimin kökeninde ise sorunların algılanması ve değiştirme istencinin oluşmasıdır. Günümüzde güven duygusu bir bunalım olarak bulunmaktadır. Güven, güvenilirlik beklentisi ve bu beklentiyi kişinin kendisinde sergilemesinin sonucunda oluşmaktadır. Kişiliğin insanın tutarlı davranışlarının sonucunda algılanır olması güvenilir olmanın da hem tutarlılık hem de davranışları içermesi ve her ikisinin de toplumsalın yansıması olması iki değişkenin birbiriyle ilişkisinin güven bunalımına yönelik sorunların çözümüne kapı aralayacağı düşüncesiyle bu çalışma yapılmıştır.

1. Güven Duygusunun Toplumsal ve Dönemsel İnşası

Sosyal ilişkileri düzenleyen temel duygu olan güven gündelik yaşamın içerisinde yoğun olarak bulunmaktadır. İnsanın farkındalığının dışında da olabilen güven diğer insan ve varlıklarla ilişkili olan eylemlerinin öncesinde bir beklenti olarak bulunmaktadır. Toplumsal olarak sosyal, siyasal, ekonomik faktörlerin etkisiyle insanların birbirlerine güven düzeyine bağlı olarak toplumsal ilişkiler, sosyal ağlar, birlikte yaşama, ulus devlet yapısı ve sosyal sermaye gibi ortaklaşa olan birlikleri tesis etmektedir. İnsanın sosyal ilişkilerinin temelinde bulunan bu ihtiyaç günümüzde bir bunalım olarak insan-insan, insan-sistem, insan-süreç, insan-kurum ve insan-cansız varlıklar ilişkisinde bulunmaktadır (Can 2018:482,483). İnsanın güven isteği hayatındaki tutarlılık ve düzen isteğinden kaynaklanmaktadır (Sennet 2014: 34).

İnsan sosyal yapı içerisinde genellikle başkalarına güvenme ve dayanma ihtiyacı duymaktadır. Bu birlikte var olabilmenin koşuludur. Bu ihtiyaç bebeklikle başlayıp büyüme çağında genişleyerek devam etmektedir. Olgunluk çağında ise ihtiyaç olarak azalmakta, kişinin kendisinde tecrübe ve bilgi arttıkça artık dayanma başkasından kendisine geçmektedir. Başkalarının dayanma ihtiyacına cevap vermektedir. Büyüme çağına kadar dayandığı kişilerden gördüğü işlemler, olgunluk çağında karakterini şekillendirirken eğer dayanma ihtiyacı doyurulamazsa kişide başkalarına muhtaç olmadan yaşama yani bağımsız yaşama istenci oluşur ve bu duruma bencillik, nefret, kızgınlık ve öfke hisleri eşlik eder. Dayandığı kişiler bu ihtiyacı karşıladığı takdirde ise sosyal olma istenciyle kişide dostluk ve bağlılık geliştirmekte ve dayanılan insanlara karşı minnettarlık duygusunu hissedebilmektedir (Asna 2012:55,56).

Güven, Oxford İngilizce sözlüğünde “bir kişi ya da nesnenin bazı özellik ya da niteliklerine ya da bir ifadenin doğruluğuna itimat etmek ya da bel bağlamak.” olarak tanımlanmaktadır. Güven duygusu, itimat tutumu ve güvenilirlikle ve inançla ilgilidir. Uygun koşulların oluşmasıyla kişinin davranışına bel bağlamayı içermektedir. Fakat güven duygusunun içinde risk koşulların farkındalığı mevcuttur (Giddens 1994:33). Başkalarına dayanma güven duygusunu inşa ettiği gibi kişinin başkalarına güven vermesinin merkezindedir. Güven bir kişinin başkalarının eylem ve kelimelerine yüklediği eminlik seviyesidir. İki şekilde güven duygusu oluşur. Birincisi bilişsel temelli olup güvenilecek kişiyle ilgili elinde bulunan bilgiye bağlı olarak söylenen sözlerin doğruluğu ile güven oluşur. İkincisi ise “güvenilen insanla gönül dünyasında kurulan olumlu duygusal yakınlıktan kaynaklanan” ve iyi niyetten emin olma durumuyla güven oluşur (Tutar 2014:327). Hosner’a göre güven “ahlaki prensiplerin göz önünde bulundurulması ile diğer insanların menfaatlerinin ve haklarının korunması ve tanınmasına ilişkin davranışların veya bu yönde verilen kararların bir sonucudur” (Hosner 1995:389’den aktaran Aktan ve Çoban 2008:2). Bireysel yaşantının, toplumsal düzenin, demokratik ve ekonomik gelişmenin temelinde olan güven, bireylerin ve kurumların arasındaki ilişkinin canlılığını oluşturmakta ve “taahhütlerini yerine getirme, içtenlik, gerçeklik, dürüstlük ve erdemi kapsayan bilinçli tutarlılıktır (Gökalp 2003:163). Simmel güveni toplumun temel dinamiklerinden biri sayarak güvenin insan ilişkilerinde olması durumunda yüksek ahlaki değerlerin de var olduğunu ve insanların arasındaki bağın bu değerler üzerinden kurulduğunu, insanın diğer insanlara güvenmesinin verdiği değerle ilgisi olduğunu söylemektedir (Can 2018:485). Güven bir toplumda ortaklaşa paylaşılan normlara dayalı olarak dürüst ve iş birliği yönünde davranan üyelerin olmasıyla ortaya çıkmaktadır. Eğer bir toplum düzenli ve dürüst davranışların beklentisini oluşturacak bir dizi ahlaki değerleri paylaşabiliyorsa o toplumda güven duygusu yükselebilir. Güven, doğruluğun kopmaz bir parçası, samimiyet, içtenlik, erdem, onur, sahiplik ve dürüstlüğü içeren bilinçli bir tutarlılık, hislerden ibaret olmayıp beceriye dayalı pratikleri içeren, verilen taahhütlerin yerine getirilmesini zorunlu kılan, insanları ve ilişkileri dönüştürücü gücü olan, karşılıklı temelli, kişisel tutumlarla ilişkisi olmasına rağmen toplumsal kültürün ürünü olan, ilişkileri ve toplumu bir arada tutan, sürekli biçimde gösterilen bir çabanın ürünüdür (Aktan ve Çoban, 2008:2). Tanımlara bakıldığında emin olmak, başkalarına dayanmak, beklenti, samimiyet, içtenlik, birlikte çalışmak, karşılıklı yükümlülük, dayanışma, ve işbirliği kavramlarıyla ilişkili olan güven kavramı iki insan arasında gerçekleşen bir duygunun ötesindedir.

Güven teorisyenlerinden Hardin, günümüzü güvensizlik çağı olarak nitelendirmekte insanların iletişim sıklığı artmış olmasına rağmen birbirlerine daha az güvenip ya da hiç güvenmemesi günümüzün ruhunu yansıtmaktadır. Güven insan sermayesinin benzersiz formu

olarak tamamen bilişsel değildir. Kişinin güveni sonucunda karşılaşacağı olumlu veya olumsuz sonuçlar kurgulanamaz niteliktedir. Güven duyacaklarımızla ilgili bir takım bilgiler neticesinde sezgiseli de içermektedir. İnsan ve güven sorununa ışık tutan güven araştırmacısı Giddens da Hardin gibi güveni tamamen bilişsel bir zeminle değerlendirmez. Güven Giddens’a göre “güven, olası sonuçlara duyulan itimadın bilişsel bir kavrayıştan çok, bir şeye bağlılığı ifade ettiği bir inanç biçimidir” (Can 2018:483, Giddens 1994:33). Giddens için özbenliğin istikrarlı koşullarına ve dış çevreye duyulan temel güven-ontolojik güvenlik- öncelikle nesne ya da olayların sürekliliği duygusuna dayanmaz. Başkalarına güven duyma bir gereksinimdir ve temel güven kişisel güvenden kaynaklanmaktadır. Kişilere duyulan güven ise tepki ve katılımın karşılıklılığı üzerine kuruludur (Giddens 1994:104).

İlk doğumla birlikte çocukluk yıllarında birikimle oluşturulan güven duygusu toplumda var olan sistemle ve yapıyla ilişkilidir. Giddens’a göre güvenin bazı özellikleri her türlü toplum tipinde geçerlidir. Örneğin ebeveynlerin çocuklarına temel güveni aşılması, gündelik amaçlarda toplumu oluşturan bireylerin genel yetiştirilme tarzları ve başkalarının yaşam tarzına duyulan temel güven gibi özellikler sayılabilir. Toplum içinde kişi sosyalleşme süreci boyunca ya güven oluşturarak endişelerden korunacak ya da dış çevrenin güvenilmez olduğu ve düşman öğelerden oluştuğu algısına sahip olarak güvensizlik duygusunu yaşayacaktır (Marshall, 2009:288). Giddens, temel güvenin oluşumunu diğer güven oluşumların temeline koymaktadır. Temel güven bakıcıların bebeklik döneminde kişiye temel güveni aşılması ile ancak oluşabilir (Giddens, 1994: 89). Dünyaya gelmeden anne karnında bebek kendisini güven için hissederken doğumla birlikte güven arayışı içerisine girmektedir. Temel güvenin alt yapısı anne ya da bakıcısıyla kurduğu bağlılığın sonucunda oluşmaktadır. Annenin ya da bakıcının bebeğe yeterli zaman ayırması, sevgi ve ilgisinin bebeğe verip onun gelişimini desteklemesi ve oyunlar oynaması bebeğin anne ya da bakıcısına güvenle bağlanmasına neden olmaktadır. Aksi takdirde güvensizlik duygusuyla birlikte kişide utanç kuşkuculuk ve şüphecilik gelişebilmektedir (Bakırcıoğlu, 2012:676). Giddens’a göre bu temel güvenin oluşumu ve müphemliğin niteliğinin denetim altına alınması ontolojik güvensizliğin oluşmasını engellemektedir. (Giddens, 1994:92). Giddens ontolojik güvensizliğin varoluşsal duyarlılıktan kaynaklı ontolojik kaygılar olduğunu savunmaktadır. Ontolojik güvensizliğin oluşumunda şizofren olarak değerlendirilen belirli kategorideki kişilerin düşüncesi “gerçekten var mıyım?”, “karşımda gördüğüm şey ben arkamı döndüğümde de orada olmaya devam edecek mi?” gibi olan kaygılar ve sorular bulunmaktadır. Giddens’a göre bu şizofrenik düşünceler yani ontolojik kaygının içinde bulunduğu bu durum temel güvenin de oluşmasındaki zaman ve mekân içindeki mesafeyi ve bilinemezliği temsil eder. Fakat bebeklik döneminde bakıcının yokluğunun sevgi azalmasını göstermediğinin kabulü, yaşam boyunca duygusal bir acı kaynağı olan varoluşsal kaygıları engellemektedir. Kişinin karşıdaki kişiye güvenilir, yeterli bir kişi olarak duyulan güvenin kesintiye uğraması ise kuşku ve düşmanlıkla birlikte, incinme, şaşkınlık ve ihanete uğrama duyguları biçimini alan varoluşsal kaygıların yükselmesine neden olmaktadır (Giddens, 1994: 89).

Giddens güven duygusunun modern öncesi ve modern sonrası karşılaştırmasını yapmıştır. Modernlik öncesi dönemde, birçok çatışma, gerilim odağı olmasına ve bir dizi kaygı uyandırıcılarına rağmen akrabalık ilişkileri eylemlerin yapılandırılmasında bel bağlanabilecek düzeydedir. Oldukça yaygın olan bu ilişkiler kişilikdışı ve kişisel bağlantılar düzeyindedir. Yani yükümlülükler kişisel sempatiyerin kısmen dışında yerine getirilir. Dolayısıyla akrabalara güvenilir, zaman ve mekân boyunca akrabalık ilişkileri istikrarlılaştırıcı dostça ve yakın ilişkilerin örüntüsünü sağlamaktadır. Dahası akrabalık güven ilişkilerini düzenleyici bir araç

oluşturarak toplumsal bağlantıların dayanak noktasını meydana getirmektedir (Giddens, 1994:92).

Giddens, geleneksel dönemde nüfusun büyük çoğunluğu durağan ve izole olduğunu söyleyerek bu durumu güvenliğin odak noktasına yerelliği koymakta ve aynı zamanda yerellik güven duygusuna katkıda bulunan bir unsur olarak görmektedir. Geleneksel dönemde ayrıca dinsel kozmolojiler güven düzenleyici bir araç olarak olay ve durumlara ilişkin insanlara güvenilirlik vermektedir. Durum/olayların açıklanmasında ve karşılıklarının verilmesinde sınırları çizmektedir. Bu dönemde güven desteği hem mutlak güç hem de din görevlileri tarafından verilmektedir. Dini inancın birçok kaygı ve korkunun kaynağı olmasına karşın günlük yaşamın sıkıntılarından kaçmak için bir sığınma sağlamaktaydı. Gelenekler ise geçmiş, şimdi ve geleceğin sürekliliği içinde güveni sürdürmekte ve rutinleşmiş toplumsal uygulamalarla güveni bağladığı sürece ontolojik güveni desteklemekteydi. Geleneksel kültürlerde kaygı ve belirsizlik yoğun olmasına rağmen riskler hastalıklar, sel baskını, kuraklık, fırtına işgalci ordular, haydutlar gibi fiziksel dünya ve askeri şiddetinin hâkimiyetindeydi. Fakat modern dünyada şiddet düzeyi az olmasına rağmen fiziksel şiddete karşı oluşturulan güvenlik, geleneksel dünyanın karşılaştırılabilir bölgelerinde sağlanabilmiş olanından fazladır (Giddens, 1994:92) Giddens'a göre üretim güçlerinin gelişmesi ve modernlikle birlikte insan iki tür güven paradoksu yaşamaktadır. Ezici bir makine olan modernlik bir taraftan ontolojik güvenliği tehdit ederken yani kişisel kimliğin sürekliliğine, toplumsal ve maddi ortama duyulan güveni tehdit ederken diğer taraftan soyut toplumlarda ki risk ve endişelere karşın güven talebini artırmaktadır (Marshall, 2009:288).

Modern dönem öncesi ilişkilerde güven, arkadaşlığın ve akrabalığın kurumsallığı üzerine kuruluydu. Arkadaşlık ise içtenlik ve onur değerleri üzerine kuruluydu. Örneğin toplumun veya akrabaların gerekli kaynakları sağlamada yetersiz kaldığında arkadaşlık kendini riskli çabaların hizmetine adayabilmekteydi. Günümüzde arkadaşın karşıtı olarak düşman, yabancı değil daha çok tanıdık, meslektaş veya tanımadığım biri olarak sıfatlandırılındır. Geleneksel kültürde arkadaş "içtenlik"le düşman ve yabancından ayrılmaktaydı ve en zor anlarda bile yardıma hazır olan onurlu dostu temsil etmekteydi. Kurumsallaşmış kişisel bağlar, gayri resmi içtenlik ve onur kuralları güven çatılarını oluşturarak, uzak mekânlardaki toplumsal ilişkiler kurulmasının da başlıca yoluydu. Günümüzde içtenlik sahiçilikle yani karşıdakinin iyi niyetli ve açık olması gerekliliğiyle yer değiştirmiştir. (Giddens,108). Giddens, günümüzün güven sorununun temelinde zaman ve mekân anlayışının değişikliğini görmektedir. Yüz yüze iletişimin azalarak güvenin kaybolduğunu artık insan ilişkilerinin değil, yaptırımların ve kanunların sonucunda güven sanal bir duygu olarak hayatımızdaki boşlukları doldurmaktadır (Can,2018:483).

Giddens gibi klasik dönem sosyologları modern endüstriyel iş yaşamının temel güvenin hem kaynaklarını hem de nesnelerini özünde değiştirdiğini söylemektedirler. Akrabalık bağlarının ön plandaki rolünü sarsması yerel cemaatleri yıkması, dini otorite ve geleneğe bağlılığı tartışılır bir duruma getirmesi insan için elzem bir duygu olan güveni farklı araçlarla kurmaya itmiştir (Marshall, 2009:288). Bunlardan birincisi sembolik araçlar (standart değere sahip, karşılıklı değiştirilebilen değiş/tokuş araçları: örneğin para) ve uzmanlık sistemleridir. Uzmanlık sistemleri hukukçular, öğretmenler ve doktorlar gibi yaşanılan ev, araba gibi tüm modern dünyanın nimetlerinin içine nüfuz ettiği uzmanlık bilgisinin içinde yaşanılan maddi ve toplumsal çevreyi düzenleyen teknik beceri veya profesyonelliği kapsamaktadır (Saygın,

2016:233).

2. Kişiliğin Oluşumu ve Beş Faktör Kişilik Modeli

Kişilik “bireyin bedensel ve devrimsel yapısının, bilişsel ve duygusal tepki biçimlerinin, benlik oluşumunun özgün, karmaşık ve dinamik bir bütünü, personalite, şahsiyet” olarak tanımlanmaktadır. (Bakırcıoğlu, 2012:755). Kişilik, insanın dış dünyaya sunulan ifadesi ve diğerlerinden ayıran özellikleridir (Koç, 2013:314). Kişilik bir yapı olarak olumlu ya da olumsuz kişinin geçmiş deneyimlerinin izlerini taşımaktadır. Bundan dolayı kişilik kişinin kendi bedensel, zihinsel özellikleri gibi kalıtsal etkenlerle birlikte yaşamı boyunca ilişkide bulunduğu ekonomik, kültürel ve doğal etkenlerin sonucudur. Kişinin diğer kişilerden ayrılmasına neden olan kişilik, insanın nesnel ve öznel davranışların tümüdür (Bakırcıoğlu, 2012: 755). Kişiye ait nesnel ve öznel davranışların kişilik olarak tanımlanabilmesi kendisinden kaynaklı tutarlılığıyla ilgilidir. Kişi dışa dönük ise bu gün de yarın da dışa döndüktür. Kişilik, nasıl davranacağımızı, hissedeceğimizi etkileyerek, içimizde oluşan tüm duygusal, güdüsel ve bilişsel süreçleri kapsayan kişilik içi süreçlerdir. Tutarlı davranışlar ve kişilik içi süreçler kişilik olarak tanımlanması için bireyden kaynaklanması gerekmektedir. Tutarlı davranışların ve kişilik içi süreçlerin birey kaynaklı olmasına ilaveten bireyin sosyalleşmesi sürecinde dış etkenlerin etkisi altında olması, anne baba tutumları ve duyguların da sıklıkla karşılaşılan olaylara verilen tepkiler olması sebebiyle kişiliğin şekillenmesinde etkilidir (Burger, 2016:23).

Freud’a göre kişilik id, ego ve süperegö olan ruhsal aygıtın üç yapısının etkileşimine göre belirlenir. Kişilik, hazzı artıran fakat gerilimi azaltan dinamik bir dengeyi sağlayan ruhsal yapının oluşturulması hedefinin sonucudur. Davranışçılara göre ise kişilik, bir insanın geçmişinde yaşadığı koşulların sonucudur. Fakat bu kuramın düşünce, tutum gibi içsel olayları kişiliğin gelişiminin dışında tutmaları eleştirilmesine yol açmıştır (Burger, 2016:556) .

Fromm, kişilik kuramının temeline özgürlüğün insanda güçsüzlük ve kaygı duygusuna dayandırmaktadır. Fromm’a göre modern dünya insana özgürlükle büyük sorunları birlikte sunmuştur. İnsan için özgürlüğün korkutucu oluşu kişilerin sorumlulukları dâhilin de önemli kararları alıp sorumluluğu üstlenmelerinden kaynaklanmaktadır. Bu durum insanı güçsüzlüğün ve yalnızlığın içine bırakmakta bireysellik arttıkça da kendi önemsizliğin ve kontrol edemediğimiz şeylerin farkına varırız. İnsan özgürlükle gelen güçsüzlük ve kaygı duygularıyla mücadele etmek için üç strateji kullanmaktadır. Birincisi otoritecilik olup kişi kendini güçlü hissedebilmek için kendisini güçlü insanlarla veya şeylerle özdeşleşmektedir. Otoriter kişilikler bir taraftan güçlü insanlara ya da örgütlere katılarak bireyselliklerinden vazgeçer ve aşağılık duygusunu yenmeye çalışırlar. Diğer taraftan kendilerinden daha zayıf insanları ezerek veya sömürerek güç duygusunu elde etmeye çalışırlar. İkinci yöntem yıkıcılık olup hayatın tehditleri karşısında kişi onları yok ederek kurtulmayı dener. Tehdit edici kişi ve koşulları yok etme uğraşı antisosyal bir eylem olduğundan mantığa bürüne ile güçsüzlük ve yalnızlık duygularını yenmeye çalışır. Üçüncü strateji konformizm olup toplumun uygun gördüğü rolleri ve yaşam tarzını benimseyerek kaygılarla savaşma tercihidir. Bu strateji ile herkes güvenli hücrelerine döner ve sağlam bir işle düzenin çarklarından biri olmayı kabul eder (Burger, 2016: 556,183).

Erikson kişilik gelişiminin kişinin yaşamı boyunca devam eden bir süreç olduğunu söylemekte ve sekiz aşamayla açıklamaktadır. Kişi bir aşamayı atlatmadan diğer aşamaya geçememekte ve bu aşamalar kişiliğin gelişmesinde hayati önem taşımaktadır. B noktalar bunalımlar ve çatallı noktalardır. Bunalımları atlatmak için önüne çıkan iki alternatiften birini

seçmek zorundadır. Bunlar biri uyum sağlamasına yardım ederken diğeri etmemektedir. Kişi bebeklikle temel güvene karşı güvensizlik ikilemi içine girmektedir. Kişiye yeteri kadar sevgi ve ilgi verilmesi, önemsenmesi temel güven duygusunu oluşturur. Bu kişiler, sevecen olup ve başkalarına yaklaşabilmektedirler. Güven oluşumunu sağlayamayanlar yabancılaşma, içine kapanma ve güvensizlik yaşamaktadırlar. İki yaşından sonra nesneleri ve olayları keşfetmelerine ve etkilemeye izin verilen çocuklar kendilerini güçlü ve bağımsız hissedip kişisel olarak üstünlük duyguları gelişmektedir. Özerkliğini geliştiren çocuklar engellerle, zorluklarla dolu dünyada kendi yollarını bulabilirler. Aksi takdirde bu bunalımı aşamayan çocuklar, utangaç başkalarına karşı şüpheli, başkalarına bağımlı ve kendilerinden emin olmadan yaşarlar. Üçüncü aşamada çocuk, oyunlarla sosyal etkinlikleri düzenlemeyi öğrenir ve girişkenlik duygusunu geliştirir. Hedef belirlemek, başarmak, zorluklarla mücadele etmek ve amaç duygusu bu dönemde oluşmaktadır. Bu dönemin sonunda girişkenliği geliştiremeyen çocuklar suçluluk ve geri çekilme duyguları yaşar ve amaçsız olup ve sosyal ortamlarda girişken olamazlar. İlkokulla birlikte kendi beceri ve yeteneklerini akranlarıyla karşılaştırarak başarı ve aktiflik duygularını geliştirir kendi gücü ve yeteneğine karşı inanç geliştiririz. Başarısızlık durumunda yetersizlik duygusu gelişir. Ergenlikle birlikte önemli sorumlulukların farkına varılmakta ve ben kimim sorusu cevaplandırılmaktadır. Bu dönemde kimlik bunalımı içinde kişi gruplara katılır ve kendini bazı davalara adar. Güçlü bir kimlik geliştirilmez ise sonraki kişilik gelişimini engeller. Ergenlik sonrası hem kadın hem de erkekler yakınlık geliştirecekleri duygusal olarak olgunlaşacakları ilişki arayışına girerler. Bazı kişiler bu aşamada yakınlık kurmayı başaramaz ve yüzeysel ilişkiler yaşarlar. Bağlanmaktan kaçarlar. Orta yaşlara yaklaştıkça bir sonraki nesli yetiştirmek ve yönlendirmek amaçlı kendi çocukları ya da gençlerle etkileşime girip etkin rol oynar ve hayatlarına anlam kattıklarını düşünürler. Çocuk yetiştirmek kişisel gelişim için iki yönlü katkı sunmaktadır. Hem ebeveyne hem de çocuğa katkısı olan bu süreçten memnuniyet duymak üretkenlik duygusunun gelişimine neden olmaktadır. En son aşama ise yaşam süresince geçmişe dönüp bakıldığında memnuniyet duymak bütünlük duygusunun gelişmesine neden olurken aksi durumda geçmişin telafisinin mümkün olmaması umutsuzluğa neden olmaktadır (Burger, 2016: 166-170).

Horney, insanın amacının yaşamı için çeşitli ihtiyaçların doyumu ve tehlikelerden uzaklaşıp güven içerisinde yaşamını sürdürmek olduğunu söylemektedir. Kişi sosyo-kültürel deneyimleriyle yani kişiler arasında ki ilişkilerle algısını şekillendirir ve çevrenin kişi için bütün olarak korkutucu olduğunu söylemektedir. Çevre güvenilmez, kötü, haksız ve acımasızdır (Horney, 1994:150) Horney'in kişilik kuramında kişi yetersizlik ve güvensizlik duygusuyla umutsuzca savaşılmaktadır. İnsanları bu yüzden kendilerinden uzaklaştırmakta sürekli bir korkuyla yaşamaktadırlar. Anne babanın tutarsız davranışları, saygısız, küçümseyici, aşırı hayranlık veya hiç olmaması, aşırı korumacı, haksızlık ve çevreden soyutlamak gibi anne baba tutumlarıyla büyüyen çocukların kafası karışık, korkak ve kaygı doludurlar. Çocuklukta yaşanan kişiler arasında ki bozuk ilişkiler yetişkinlikte ki kaygıların temelidir. Kişi bu kaygılardan kurtulmak için insanlara dönük, insanlara kaçış ve insanlardan uzak şeklinde üç nevrotik etkileşim tarzları oluşturur. İnsanlara doğru yönelen kişiler yetişkin olduklarında sevmek ve kabul edilmek için yoğun çaba gösterirler ve her önlerine gelen kişiye yalnızlıktan ve istenmeyen kişi olmaktan korktukları için bağlanabilirler. İnsanları sevmez sadece sevgiyi talep ederler. İkinci çözüm yolu insanlara karşı hareket etmek olup onlarla savaşılmaktır. Çocukken yetersizlik ve güvensizlik duygusuyla diğer çocukları itip kakarken yetişkinlikte iş arkadaşlarını sömüren çevresindeki herkese kırıcı yorumlar yapan kişilik tarzıyla karşımıza çıkmaktadır.

Freud'un yansıtma kavramıyla da açıklanacak bu çözüm yolu temelde herkesi kötü ve başkalarını sömürmeye çalışan olarak algılamaları sonucunda kötülük yapma peşindedirler. Sadece kendilerine kazanç sağlayan insanlarla ilişkiye girerler. Üçüncü çözüm yolu ise hiç kimse ile ilişki içine girmeyip kendi kendine yetmeye isteklidirler. Sevgi ve ilgiden kaçarak arkadaşlık bağı kurmazlar. Çocukluğundaki acıların benzerini yaşamamak için insanlardan kaçışı tercih etmektedirler (Burner, 2016:175).

Kişilik geçmişin alışkanlıklarını, şimdiki zamanın uygulamalarını ve gelecek zamanın eğilimlerini taşıyan bir bütündür. Kişi yaşamı boyunca zamansal edinimlerle kişiliği etkileyen beş etmenin altındadır. Bunlar aile, coğrafi ve fiziki faktörler, kalıtım ve bedensel yapı, sosyo-kültürel faktörler, sosyal yapı ve sosyal sınıf faktörleridir. Kişilik bu beş faktörün etkisi ile oluşmakta ve psikologlarca temel yapısının da beş boyuttan meydana geldiğine inanılmaktadır. Beş faktörün etkisi ve temel yapısının beş boyuttan oluşması sonucunda Costa ve McCrae tarafından 1985 yılında beş faktör kişilik kuramı geliştirilmiştir. Başlangıçta dışadönüklük ve duygusal denge/tutarsızlık boyutlarıyla kişilik ele alınmış daha sonra deneyime açıklık boyutu, uyumluluk ve sorumluluk boyutları geliştirilerek literatüre beş faktör modeli olarak girmiştir. Kişilik özellikleri 1990'lı yıllarda dışadönüklük, duygusal denge, uyumluluk, özdenetim ve yeniliklere açıklık olarak sınıflandırılmıştır (Yıldız, Uzunbacak, 2019) Beş faktör kişilik boyutlarının özellikleri şu şekilde tanımlanmaktadır:

1. Nevrotiklik: Duygusal dengesizlik olarak nitelendirilen bu boyutun özellikleri günlük olaylar karşısında öfkeli, ilişkilerde güvensiz, depresif, hüzünlü, gergin, sabırsız, tedirgin, kaygılı (endişeli), duygusal iniş/çıkışlar yaşayan, yüksek stresli ve alıngan kişiler olarak belirtilmektedir. Bu kişilerde, duygusal sıkıntılar yaşayıp ve duygularında ani değişimler görülebilmektedir. Duygusal olarak dengeli olan kişiler ise ilişki ve davranışsal yaklaşımlarda rahat, güvenleri yüksek, stresle sakin baş edebilen, çabuk öfkelenmeyen, olumlu duyguları yaşamaya çok eğilimlidirler. Başkalarını yönetebilme becerileri oldukça yüksektir (Yıldız, Uzunbacak 2019, Horzum, Ayas ve Padır 2017, Burger 2016:253).
2. Dışadönüklük: Kişinin sosyallik ve cana yakınlık düzeyiyle ilgilidir. Bu kişiler karşısındaki kişilerle rahat bir şekilde iletişim ve ilişkiler kurabilmekte, çevrelerine karşı pozitifler. Karşısında ki insanlara olumlu duygular besleyen dışadönük kişilik sahibi olanlar, sosyal ilişkilerini yoğun yaşar ve yaşama iyimser bakmaktadırlar. Bu bireyler sosyal olmakla birlikte coşkulu, enerjik, heyecanlı ve konuşkandırlar. Bu özelliklere ilaveten kararlı ve iddialı olmaları aktif ve girişkenlikleri ile birleştiğinde kaynakların bulunup kullanılmasında liderlik yapabilmelerine neden olmaktadır. Bu bireyler sevecen ve işbirliğini tercih eden kişiler olarak değerlendirilmektedir. Dışadönüklük boyutu zayıf olan içe dönük kişiler ise sessiz, mesafeli, yalnızlığı seven, çekingen ve pasiftirler (McCrae ve Costa, 2003, Horzum, Ayas ve Padır, 2017, Yıldız, Uzunbacak, 2019).
3. Gelişime açıklık: Bilişsel yönü fazla olan bu boyutu yüksek kişilik sahibi bireyler, yeniliklere açık, hayal gücü yüksek, meraklı, açık görüşlü, kültürlü, hür düşünceli, geniş ilgi alanlı ve araştırmaya meraklıdırlar. Bu kişiler farklı düşüncelere ve gelişime açık olduklarından, yeni durumları kontrol edebilmekte ve değişimle gelişen örgütlere fayda sağlayabilmektedirler. Analitik düşünebilen, üretken ve değişikliği seven kişilerdir. Meraklı bağımsız ve yaratıcıdırlar. Bu boyutta düşük

düzeyle kişiler ise değişime mesafeli, tutucu, hayal gücü zayıf ve yeniliklere kapalıdır (Yıldız, Uzunbacak, 2019, Horzum, Ayas ve Padır, 2017).

4. Uyumluluk: Geçimlilik ve yumuşak başlılık olarak da kullanılan bu kişilik sahipleri karşısındaki kişilerle pozitif yönlü ilişkilere sahiptirler. Başkalarıyla çalışmayı ve işbirliğini sever, nazik, anlayışlı, iyi niyet gösterebilen, engin hoşgörü sahibi, naif kalpli olup çevreleri tarafından güven duyulan kimselerdir. Samimi ilişkiler kurabilmeleri ve güven vermelerine ilaveten yöneticilik vasıfları olduğu takdirde çevresindeki insanları iyi motive edici davranışları sergilemektedirler. Bu boyutu düşük olan bireylerde ise inatçı, yardım etmekten hoşlanmayan, çabuk sinirlenip davranışlarına özen göstermeyen, münakaşacı, işbirlikçi olmayan, sert ve karşısındaki kişilere rahatsızlık veren kişilik özellikleri görülebilmektedir (Yıldız, Uzunbacak, 2019, Horzum, Ayas ve Padır, 2017).
5. Özdisiplin: Bu kişilik özelliğine sahip kişilerin sorumluluk düzeyi yüksek, planlılık, dikkat, sağduyu, hareket etmeden önce düşünen ve özkontrol yüksek oldukları söylenebilir. Bu kişiler, amaçlara yönelik dürtüleri üzerinde kontrole sahip, güvenilir, kararlı, dakik, işine düşkün, hedeflerine ulaşma konusunda çalışkan, düzenli, azimli, hırslı, başarılı yönelimli ve örgütsel faaliyetlerde sorumluluk sahibidirler. Özdisiplini düşük kişiler ise tembelliğe meyilli, disiplinsiz, dikkatsiz ve plansız davranabilen, sorumluluktan kaçınan bireyler olarak değerlendirilirler (Yıldız, Uzunbacak, 2019, Horzum, Ayas ve Padır, 2017).

Ayırıcı özellik yaklaşımına göre beş boyutta incelen kişilik özellikleri zaman içinde değişmezdir. Bazen kişi yalnız kalmayı isteyebilir ya da saldırgan olabilir. Fakat kişi uzun vadede gözlemlendiğinde davranışlarındaki tutarlılık görülebilir. Yetişkinliğe ulaştıktan sonra kişilik yüksek oranda tutarlılık gösterir. Kişilik özellikleri durumlara göre de kararlılık göstermektedir. Örneğin saldırgan kişiler futbol oynarken de aile içi tartışmalarda da saldırganlık göstermektedirler. Önemli olan davranışın nedeninden çok, kişiliği tanımlamak ve davranışı kestirebilmektir (Burger 2016:236,237)

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma sosyalleşme boyunca bireylerin toplumla birlikte oluşturmuş olduğu kişilik özellikleri ve güvenilirlik özelliklerinin karşılaştırılmasını yaparak modern dönem bireylerinin eğilimlerini tespit etmektir. Günümüz toplumunun sorunlarından ve sorgularından biri olan toplumda azalan güven ve güvenilirliğin beklenti ve kişinin benlik algısındaki analizini yaparak kişilikle ilişkisi belirlenmiştir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi, Evreni, Örneklemi

Bu araştırmanın uygulanması esnasında uygulanan soru formunda 4 ayrı ölçek uygulanmıştır. Birinci ölçek Kişilik Ölçeğidir. Benet-Martinez ve John (1998'den aktaran Sümer ve diğ., 2005) tarafından "Beş Faktör Envanteri" (The Big Five Inventory) ismiyle geliştirilmiş olup, 44 maddeden oluşmaktadır. Oluşturulan faktör yapısının geçerliliğini artırmak için 40'ın altında faktör yükü olan maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Bundan dolayı araştırmada 41 madde bulunmaktadır. Araştırmacıların etkili ve hızlı değerlendirmeleri bakımından kısa hazırlanan bu ölçek kişilik özelliklerinden "nörotiklik", "dışadönüklük", "gelişime açıklık", "uyumluluk" ve "özdisiplin" boyutlarını ölçmektedir. Zaman sınırlaması

olmayan ölçek 5'li likert tarzında (1= Kesinlikle Katılmıyorum, 5= Tamamen katılıyorum) hazırlanmış olup “nörotiklik” ve “dışadönüklük” faktörleri 8'er madde, “uyumluluk” ve “özdisiplin” faktörleri 9'ar madde, “gelişime açıklık” faktörü ise 10 madde ile ölçülmektedir. “Nörotiklik” faktörü 4, 9, 14, 19, 24, 29, 34, 39 numaralı maddelerle, “Dışadönüklük” faktörü 1, 6, 11, 16, 21, 26, 31, 36 numaralı maddelerle, “Gelişime açıklık” faktörü 5, 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40, 41, numaralı maddelerle, “Uyumluluk” faktörü 2, 7, 12, 17, 22, 27, 32, 37 numaralı maddelerle, “Özdisiplin” faktörü ise 3, 8, 13, 18, 23, 28, 33, 38 numaralı maddelerle ölçülmektedir. 2, 8, 9, 12, 18, 23, 24, 27, 34, 35, 37, 41, maddeler ters değerlendirilmektedir. Beş faktör kişilik ölçeğinin bu çalışmada seçilmesinin bir nedeni özellikle kültürlerarası yapılan çalışmalarda geçerliliğini ve güvenilirliğini kanıtlamış olmasındandır. Yapılan bir çalışmada beş faktör kişilik ölçeğinin iç güvenilirlikleri (Cronbach alfa değerleri) .79, .77, .76, .70 ve .78 olarak sırasıyla “nörotiklik”, “dışadönüklük”, “gelişime açıklık”, “uyumluluk” ve “özdisiplin” faktörlerini gösterdiği ortaya konmaktadır (Schmitt ve diğ., 2007).

İkinci ölçek Güven Ölçeği, Karadoğan (2003) tarafından geliştirilmiş olup güvenilir bir insanda aranan özellikler olarak ölçek oluşturulmuştur. Ölçek, yardımseverlik, kendine güven, dürüstlük, samimiyet, uyum sağlama, açıklık, birikim, dedikodu yapmamak ve tutarlı olmak üzere 9 ayrı alt ölçekten oluşmaktadır. Toplamda 44 maddeden oluşan ölçek bu araştırma için iki boyutlu oluşturulmuştur. Bu maddeler “Bir kişiye güvenmeniz için aşağıdaki özelliklere sahip olması ne kadar gereklidir?” şeklinde formüle edilip, 1. Hiç gerekli değil, 2. Gerekli değil, 3. Kararsızım, 4. Gerekli, 5. Çok gerekli olarak likert tipi ölçek olarak uygulanmıştır. Üçüncü ölçek ise madde olarak Güven Ölçeğiyle aynı olup sorusu “Size bir kişinin güvenmesi için aşağıdaki özelliklerden hangisine ne kadar sahipsiniz?” şeklinde formüle edilip, 1. Hiç sahip değilim, 2. Sahip değilim, 3. Kararsızım, 4. Sahibim, 5. Tamamen sahibim likert tipi ölçek olarak uygulanmıştır. 4. Ölçek ise Karadoğan (2003)' te uygulamış olduğu araştırmanın “Çevrenizde en çok güvendiğiniz kişi kimdir?” ve “ Bir şirket kuracak olsanız kiminle ortak olacaksınız?” soruları “Yakın çevrenizde olan aşağıdaki kişilere ne kadar güvenirsiniz ve bir şirket kuracağınız zaman aşağıdaki kişilere ne kadar güvenirsiniz” şeklinde likert ölçeğine göre hazırlanmıştır. 1. Hiç güvenmem, 2. Güvenmem, 3. Kararsızım, 4. Güvenirim, 5. Kesinlikle Güvenirim şeklinde likert ölçeği olarak derecelendirilmiştir.

Cinsiyet, yaş aralığı, medeni durum, eğitim durumu, aylık gelir ve uzun süreli yaşanan yer olarak demografik bilgileri öğrenmeye yönelik 6 soru katılımcılara yöneltilmiştir. Katılımcıların demografik verilerde maksimum çeşitlilik sağlanması amaçlanmıştır. Bu çalışma bir sonraki tabakalı örneklem olarak uygulanacak çalışmalarda genişletilerek uygulanması için bir ön çalışma niteliğindedir. Örneklem grubu basit rastlantısal örnekleme yöntemi uygulanarak oluşturulmuştur.

3.3. Araştırmanın Güvenilirlik Analizi

Başkasının güvenilir olma alt boyutları Cronbach's Alpha 0,96, benlik algısı güvenilir olma alt boyutları 0,95, kişilik ölçeğinde ise 0,67 olarak gerçekleşmiştir. Bu sayılar ölçeğin yeterli derecede güvenilir olduğunu göstermektedir.

3.4. Verilerin Analizi

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özelliklerinin Sayı ve Oranları

Demografik Değişkenler		Sayı	Oran
Cinsiyet	Kadın	84	50,6
	Erkek	82	49,4
Yaş Aralığı	17 ve altı	1	,6
	18-23	53	31,9
	24-27	22	13,3
	28-33	9	5,4
	34-37	9	5,4
	38-43	10	6,0
	44-47	17	10,2
	48-53	18	10,8
	54 ve üstü	27	16,3
Medeni Durum	Evli	85	51,2
	Bekar	75	45,2
	Dul	6	3,6
Eğitim Durumu	İlköğretim	28	16,9
	Ortaöğretim	46	27,7
	Önlisans	37	22,3
	Lisans	42	25,3
	Yükseklisans	7	4,2
	Doktora	1	,6
	Boş	5	3,0
Aylık Gelir Durumu	Düzenli bir gelir yok ve 500 TL'nin altı	3	1,8
	500-1500 TL arası	3	1,8
	Asgari ücret	36	21,7
	1600-2599 TL arası	40	24,1
	2600-3599 TL arası	37	22,3
	3600-4999 TL arası	13	7,8
	5000-7999 TL arası	12	7,2

	8000 ve üzeri	6	3,6
	Boş	16	9,6
Uzun Süreli Yaşanılan Yer	Köy	50	30,1
	Şehir	100	60,2
	Kasaba	3	1,8
	Büyükşehir	13	7,8
	Total	166	100,0

Yapılan bu araştırmada katılımcıların %50,6'sı kadın, %49,4' erkekten oluşmaktadır. Örneklem grubunda yaş aralığı olarak en fazla 18-23 %31,9 ve 54 ve üstü %16,3 yaş aralığına sahip gruplar, medeni durum olarak evli %51,2, bekar %45,2 ve dul % 3,6, eğitim durumu olarak ortaöğretim % 27,7 ve lisans %25,3, aylık gelir durumu 1600-2599 TL arası %24,1 ve 2600-3599 TL arası %22,3 ve uzun süreli yaşanılan yer şehir %60,2 ve köy %30,1 gruplarından oluşmaktadır.

Tablo 2: Katılımcıların Kişiliğin Nevrotiklik Alt Boyutu ve Frekans Analizi

Katılımcıların Nevrotiklik Boyutu İfadeleri	%					Ortalama	Standart Sapma
	Tamamen katılıyor	Katılıyor	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle		
Bunalımlı, melankolik	9,6	13,3	25,9	29,5	21,7	2,59	1,23
Rahat, stresle kolay baş eden	6	15,7	31,3	30,7	16,3	2,64	1,11
Gergin olabilen	20,5	32,5	20,5	18,1	8,4	3,38	1,23
Çok endişelenen	21,1	19,9	31,3	21,7	6	3,28	1,19
Duygusal olarak dengeli, kolayca keyfi kaçmayan	3,6	12	31,3	33,7	19,3	2,46	1,04
Dakikası dakikasına uymayan	12	23,5	20,5	22,9	21,1	2,82	1,33
Gergin ortamlarda sakin kalabilen	5,4	8,4	24,	36,	25,	2,3	1,1

			1	7	3	1	0
Kolayca sinirlenen	19,3	29,5	25,9	15,1	10,2	3,32	1,23

Katılımcıların nevrotik boyutuna yönelik ifadeleri incelendiğinde %21,1 çok endişelenen, %20,5 gergin olabilen ve %19,3 kolayca sinirlenen olarak kendilerini ifade etmişlerdir. Ters değerlendirilmeye tabi tutulan “gergin ortamlarda sakin kalabilen” %36,7 **katılmıyorum** ve %25,3 **kesinlikle katılmıyorum**, “duygusal olarak dengeli, kolayca keyfi kaçmayan” ifadeleri %33,7 **katılmıyorum** cevabıyla örneklem grubunun nevrotikliğe ilişkin özellikler taşıdıklarını göstermektedir. Oran olarak benzer sonuçlara diğer ters ifadelerde de görmek mümkündür.

Tablo 3: Katılımcıların Kişiliğin Dışa Dönüklük Alt boyutu Frekans Analizi

Kişiliğin Dışa Dönüklük Alt Boyutu İfadeleri	%					Ortalama	Standart Sapma
	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle		
Konuşkan	28,9	33,7	24,1	11,4	1,8	3,76	1,04
Çekingen	16,9	18,7	28,9	24,7	10,8	3,06	1,24
Enerji dolu	34,9	36,7	16,9	7,2	4,2	3,90	1,08
Heyecan yaratabilen	27,1	31,9	23,5	13,9	3,6	3,65	1,12
Sessiz bir yapıda	12,7	19,3	20,5	28,9	18,7	2,78	1,30
Atılğan bir kişiliğe sahip	22,9	36,1	27,7	10,2	3	3,65	1,03
Bazen utangaç, çekingen olan	5,4	16,9	23,5	33,7	20,5	2,53	1,15
Sosyal, girişken	24,7	41	23,5	8,4	2,4	3,77	0,99

Katılımcıların dışa dönüklük özelliklerine yönelik ifadeleri incelendiğinde %34,9 “enerji dolu”, %28,9 “konuşkan”, %24,7 “sosyal, girişken” oldukları görülmektedir. Ters ifadelere bakıldığında 18,7 **kesinlikle katılmıyorum** “sessiz bir yapıda”, %20,5 “bazen utangaç, çekingen olan”, örneklem grubunun dışa dönüklük kişilik özelliklerinin olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Katılımcıların Kişiliğin Gelişime Açıklık Alt boyutu Frekans Analizi

Katılımcıların Gelişime Açıklık Alt Boyutu İfadeleri	%					Ortalama	Standart Sapma
	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle		
Orijinal, yeni görüşler ortaya koyan	25,3	39,2	22,3	10,8	2,4	3,74	1,03
Çok değişik konuları merak eden	31,9	33,7	24,7	6,6	3	3,84	1,04
Maharetli, derin düşünen	32,5	41	18,7	6	1,8	3,96	0,95
Hayal gücü yüksek	29,5	33,1	25,3	10,2	1,8	3,78	1,03
Keşfeden, icat eden	18,7	43,4	24,1	12,7	1,2	3,65	0,96
Sanata ve estetik değerlere önem veren	27,7	37,3	22,9	7,2	4,8	3,75	1,08
Rutin işleri yapmayı tercih eden	6	13,3	22,3	40,4	18,1	2,48	1,10
Düşünmeyi seven, fikirler geliştirebilen	34,3	40,4	19,3	4,8	1,2	4,01	0,91
Sanata ilgisi çok az olan	19,9	23,5	21,7	21,7	13,9	3,13	1,33

Katılımcıların gelişime açıklık özelliklerine yönelik ifadeleri incelendiğinde %32,5 “maharetli, derin düşünen”, %31,9 “çok değişik konuları merak eden”, %29,5 “hayal gücü yüksek” oldukları görülmektedir. Ters ifadelerde de örneklem grubunda gelişime açık olduğunu göstermektedir. Tablo 4’e bakıldığında **katılıyorum** ve **katılmıyorum** seçeneklerine daha çok

yığılım olduğu görülmektedir. %43,4 “keşfeden, icat eden” ve %40,4 “rutin işleri yapmayı tercih eden” ifadelerde oranların %50’ye yaklaştığı görülebilir. Ayrıca kararsızların oranının yüksekliği ise güçlü bir kişilik geliştirilemediğini göstermektedir. Katılımcıların “sanata ilgisi çok az olan” ifadesinde ortalama olarak (3,13) ve “sanata ve estetik değerlere önem veren” ifadesinin ortalamasının (3,75) farklılık göstermesi sanata değer verilmesine rağmen sanat dalına yönelimlerinin az olduğunu göstermektedir.

Tablo 5: Katılımcıların Kişiliğin Uyumluluk Alt boyutu Frekans Analizi

Katılımcıların Uyumluluk Alt Boyutu İfadeleri	%					Ortalama	Standart Sapma
	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle		
Başkalarında hata arayan	21,1	30,3	25,3	10,2	13,3	3,35	1,28
Yardımsaver ve çıkarıcı olmayan	42,8	35,5	12,7	5,4	3,6	4,08	1,04
Başkalarıyla sürekli didişen	24,1	22,3	18,7	17,5	17,5	3,18	1,42
Affedici bir yapıya sahip	38,6	35,5	16,9	6,6	2,4	4,01	1,02
Genellikle başkalarına güvenen	13,3	28,9	28,3	19,3	10	3,15	1,85
Bazen başkalarına kaba davranabilen	11,4	25,3	22,9	26,5	13,9	2,93	1,23
Soğuk ve mesafeli olabilen	7,2	18,7	25,9	30,7	17,5	2,67	1,17
Hemen hemen herkese karşı saygılı ve nazik olan	38,6	41	12,7	4,8	3	4,07	0,98

Katılımcıların uyumluluk alt boyutu ifadeleri incelendiğinde %42,8 “yardımsaver ve çıkarıcı olmayan” bir özelliğe sahip oldukları görülebilmektedir. Oldukça yüksek olan bu ifade ile bazı ters ifadelerle çeliştiği görülebilmektedir. Örneklem grubunun %21,1 “başkalarında hata arayan”, %24 “başkalarıyla sürekli didişen” ifadelerindeki olumsuzlukla “hemen hemen herkese karşı saygılı” ve “nazik olan” ifadesinin ortalamalarında çelişki bulunmaktadır.

Tablo 6: Katılımcıların Kişiliğin Özdisiplin Alt boyutu Frekans Analizi

Katılımcıların Özdisiplin Alt Boyutu İfadeleri	%					Ortalama	Standart Sapma
	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum		
İşini tam yapan	39,8	35,5	18,1	4,2	2,4	4,06	0,98
Umursamaz	18,7	29,5	21,7	15,7	14,5	3,22	1,31
Güvenilir bir çalışan	40,4	39,8	13,9	3,6	2,4	4,12	0,94
Dağınık olma eğiliminde	19,3	19,3	21,7	21,7	18,1	3	1,38
Tembel olma eğiliminde olan	18,1	27,1	20,5	21,1	13,3	3,15	1,31
Görevi tamamlanıncaya kadar sabır gösterebilen	31,3	35,5	22,3	5,4	5,4	3,81	1,10
İşleri verimli yapan	37,3	45,8	13,3	2,4	1,2	4,15	0,83
Planlar yapan ve bunları takip eden	28,9	45,2	16,3	8,4	1,2	3,92	0,94

Katılımcıların özdisiplin alt boyutu ifadeleri incelendiğinde %40,4 “güvenilir bir çalışan”, %39,8, “işini tam yapan”, %37,3 “işlerini verimli yapan” ifadelerinin oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Ortalamalar bakıldığında aynı ifadelerin 4 üstü ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Fakat “dağınık olma eğiliminde” ifadesinin diğer ortalamalara göre düşük olduğu görülmektedir. Özdisiplin boyutunun düşük olduğu kişilerde olan bu özelliğe “tembel olma eğiliminde” ve “umursamaz” özellikleri de eşlik etmektedir.

Tablo 7: Katılımcıların Genel Güven duyguları ve Ekonomik Etkinlik Temelli Güven Duygusu İle Kişilik Alt Boyutları Arasında Korelasyon Analizi

		Genel güven duygusu (Aile, yakın çevre)	Bir şirket kurarken ortaklara (aile, arkadaş, işi iyi bilen, akraba ve aynı inanç ve değerlere sahip kişiler) Güven
Nevrotikleşme	Pearson Correlation	-,169*	-,142
	Sig. (2-tailed)	,029	,068
	N	166	166
Dışa Dönüklük	Pearson Correlation	,171*	,022
	Sig. (2-tailed)	,027	,779
	N	166	166
Gelişime Açıklık	Pearson Correlation	,130	,009
	Sig. (2-tailed)	,094	,910
	N	166	166
Uyumluluk	Pearson Correlation	,150	,090
	Sig. (2-tailed)	,054	,247
	N	166	166
Özdisiplin	Pearson Correlation	,102	,029
	Sig. (2-tailed)	,192	,715
	N	166	166

Katılımcılarımızın kişilik alt boyutları ile yakın çevreye duyulan güven ve ekonomik işbirliğini gerektiren güven duygusu korelasyon analiziyle karşılaştırıldığında nevroitik kişilik boyutuyla genel güven arasında (-,169) korelasyon katsayı negatif olduğundan ters yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Dışa dönüklük ve genel güven arasında (,171) doğrusal bir ilişki bulunurken diğer değişkenler ile genel güven arasında ilişki bulunmamaktadır. Ekonomik işbirliğinde gerekli olan güven duygusu ile kişilik boyutları arasında ise ilişki bulunamamıştır.

Yapılan bu araştırmada katılımcıların kişilik boyutları ile güvenilir olma beklentisi arasındaki ilişki ölçülmüştür. Bunun için değişkenler arasında korelasyon analizi yapılmıştır. Bu analizler aşağıda sunulmuştur.

Tablo 8: Katılımcıların Karşısındaki Kişiden Güvenilir Olma Beklentisi Alt Boyutları ve Nevrotiklik İlişkisi

Nevrotiklik	Yardım severlik	Kendine güven	Dürüstlük	Samimiyet	Uyum sağlama	Açıklık	Birikim	Dedikodu yapmamak	Tutarlı olmak
Pearson Correlation	-,097	-,132	-,207**	-,093	-,199*	-,190*	-,164*	-,187*	-,195*
Sig. (2-tailed)	,212	,091	,007	,233	,010	,014	,035	,016	,012
N	166	166	166	166	166	166	166	166	166

Katılımcıların nevrotiklik ve karşısındaki kişiden güvenilir olma beklentisi arasında ki ilişki genel olarak korelasyon katsayısı negatif olduğundan ters ilişki şeklinde bulunmuştur. Nevrotiklik ile güvenilirlik beklentisi boyutlarından (-,207) dürüstlük, (-,199) uyum sağlama, (-,190) açıklık, (-,164) birikim, (-,187) dedikodu yapmamak, (-,195) tutarlı olmak boyutları arasında ters ilişki bulunmaktadır. Yani nevroitik kişilik arttıkça bu boyutlarla ilgili beklentileri azalmaktadır.

Tablo 9: Katılımcıların Karşısındaki Kişiden Güvenilir Olma Beklentisi Alt Boyutları ve Dışa Dönüklük İlişkisi

Dışa dönüklük	Yardım severlik	Kendine güven	Dürüstlük	Samimiyet	Uyum sağlama	Açıklık	Birikim	Dedikodu yapmamak	Tutarlı olmak
Pearson Correlation	,194*	,237**	,221**	,237**	,164*	,230**	,212**	,111	,221**
Sig. (2-tailed)	,012	,002	,004	,002	,034	,003	,006	,153	,004
N	166	166	166	166	166	166	166	166	166

Katılımcıların dışa dönüklük kişilik boyutuyla karşısındaki kişiden güvenilir olma beklentisi arasında ki ilişki pozitif olup değişkenler arasında doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. Dışa dönüklük ile (,194) yardımseverlik, (,237) kendine güven, (,221) dürüstlük, (,237)

samimiyet, (,164) uyum sağlama, (,230) açıklık, (,212) birikim ve (,221) tutarlı olma arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Fakat dışa dönüklük ile dedikodu yapmamak arasında ilişki yoktur.

Tablo 10: Katılımcıların Karşısındaki Kişiden Güvenilir Olma Beklentisi Alt Boyutları ve Gelişime Açıklık İlişkisi

Gelişime açıklık	Yardım severlik	Kendine güven	Dürüstlük	Samimiyet	Uyum sağlama	Açıklık	Birikim	Dedikodu yapmamak	Tutarlı olmak
Pearson Correlation	,134	,211**	,192*	,212**	,134	,182*	,302**	,182*	,228**
Sig. (2-tailed)	,084	,006	,013	,006	,084	,019	,000	,019	,003
N	166	166	166	166	166	166	166	166	166

Katılımcıların gelişime açıklık kişilik boyutu ile karşısındaki kişiden güvenilir olma beklentisi boyutları arasında ki ilişkinin pozitif olması değişkenler arasında doğrusal bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Gelişime açıklık kişilik alt boyutu ile (,211) kendine güven, (,192) dürüstlük, (,212) samimiyet, (,182) açıklık, (,302) birikim, (,182) dedikodu yapmamak ve (,228) tutarlı olma arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Gelişime açıklık ile uyuma sağlama arasında ilişki bulunamamıştır. En yüksek ilişki ise birikim ile açık kişilik arasında bulunmuştur. Bu durumun açık kişiliğin birikim alt boyutu ifadeleri olan yeni şeyler öğrenmek istemesi, yetenekli olması, bilgili olması ve kültürlü olması ile benzer doğrultuda olması ile açıklanabilir.

Tablo 11: Katılımcıların Karşısındaki Kişiden Güvenilir Olma Beklentisi Alt Boyutları ve Uyumluluk İlişkisi

Uyumluluk	Yardım severlik	Kendine güven	Dürüstlük	Samimiyet	Uyum sağlama	Açıklık	Birikim	Dedikodu yapmamak	Tutarlı olmak
Pearson Correlation	,213*	,232*	,266*	,247*	,174*	,223*	,164*	,289*	,287*
Sig. (2-tailed)	,006	,003	,001	,001	,025	,004	,035	,000	,000
N	166	166	166	166	166	166	166	166	166

Katılımcıların uyumluluk kişilik boyutu ile karşıdaki kişiden güvenilir olma beklentisi boyutları arasında ki ilişkinin pozitif olması değişkenler arasında doğrusal bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Uyumluluk kişilik alt boyutu ile (,213) yardımseverlik, (,232) kendine güven, (,266) dürüstlük, (,247) samimiyet, (,174) uyum sağlama, (,223) açıklık, (,164) birikim, (,289) dedikodu yapmamak ve (,287) tutarlı olma arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. En dikkat çekici uyumluluk kişilik boyutu ile uyum sağlama güvenilirlik alt boyutu arasında ilişkinin diğer değişkenlere ve beklenilene oranla daha düşük çıkmış olmasıdır.

Tablo 12: Katılımcıların Karşısındaki Kişiden Güvenilir Olma Beklentisi Alt Boyutları ve Özdisiplin İlişkisi

Özdisiplin	Yardım severlik	Kendine güven	Dürüstlük	Samimiyet	Uyum sağlama	Açıklık	Birikim	Dedikodu yapmamak	Tutarlı olmak
Pearson Correlation	,265**	,165*	,120	,297**	,102	,128	,089	,260**	,253**
Sig. (2-tailed)	,001	,034	,125	,000	,190	,100	,257	,001	,001
N	166	166	166	166	166	166	166	166	166

Tablo 12'ye bakıldığında katılımcıların özdisiplin kişilik boyutu ile karşıdaki kişiden güvenilir olma beklentisi boyutları arasında ki ilişkinin pozitif olması değişkenler arasında

doğrusal bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Uyumluluk kişilik alt boyutu ile (,265) yardımseverlik, (,165) kendine güven, (,297) samimiyet, (,260) dedikodu yapmamak ve (,253) tutarlı olma arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Özdisiplin ile dürüstlük, uyum sağlama, açıklık ve birikim arasında ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 13: Katılımcıların Kendilik Algısında Güvenilir Olma Durumu Alt Boyutları ve Nevrotikleşme İlişkisi

Nevrotiklik	Yardım severlik	Kendine güven	Dürüstlük	Samimiyet	Uyum sağlama	Açıklık	Birikim	Dedikodu yapmamak	Tutarlı olmak
Pearson Correlation	- ,269**	- ,313**	- ,182*	- ,214**	- ,254**	- ,217**	- ,191*	- ,183*	-,147
Sig. (2- tailed)	,000	,000	,019	,006	,001	,005	,014	,018	,058
N	166	166	166	166	166	166	166	166	166

Katılımcıların güvenilirliğe yönelik kendilik algısı ile nevroitiklik arasında ki ilişki negatif olup değişkenler arasında ters yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Nevrotiklik kişilik alt boyutu ile (-,269) yardımseverlik, (-,313) kendine güven, (-,182) dürüstlük, (-,214) samimiyet, (-,254) uyum sağlama, (-,217) açıklık, (-,191) birikim, (-,183) dedikodu yapmamak arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Nevrotiklik ile tutarlı olma arasında ilişki bulunmamaktadır. Tablo 8 ile tablo 13 karşılaştırıldığında kendilik algısı değişkenlerinden dürüstlük, dedikodu yapmamak değişkenlerinde korelasyon katsayısında azalma görülürken uyum sağlama, açıklık, birikim değişkenlerinde artma görülmüştür. Ayrıca kendilik algısı ve nevroitiklik arasında yardımseverlik, kendine güven, samimiyet değişkenleri ile ilişki bulunmuştur.

Tablo 14: Katılımcıların Kendilik Algısında Güvenilir Olma Durumu Alt Boyutları ve Dışa Dönüklük İlişkisi

Dışa dönüklük	Yardım severlik	Kendine güven	Dürüstlük	Samimiyet	Uyum sağlama	Açıklık	Birikim	Dedikodu yapmamak	Tutarlı olmak
Pearson Correlation	,342**	,442**	,309**	,354**	,376**	,401**	,266**	,120	,202**
Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,001	,124	,009
N	166	166	166	166	166	166	166	166	166

Katılımcıların dışa dönüklük kişilik boyutu ile güvenilirliğe yönelik kendilik algısı boyutları arasında ki ilişkinin pozitif olması değişkenler arasında doğrusal bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Dışa dönüklük kişilik alt boyutu ile (,342) yardımseverlik, (,442) kendine güven, (,309) dürüstlük, (,354) samimiyet, (,376) uyum sağlama, (,401) açıklık, (,266) birikim ve (,202) tutarlı olma arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Kendilik algısı alt boyutu olan dedikodu yapmamak ile dışa dönüklük algısı arasında ilişki bulunamamıştır. Tablo 9'un verileriyle karşılaştırıldığında dışa dönüklük kişilik alt boyutu ile güvenilir olma kendilik algısı korelasyon katsayıları arasında anlamlı bir artış görülmektedir.

Tablo 15: Katılımcıların Kendilik Algısında Güvenilir Olma Durumu Alt Boyutları ve Gelişime Açıklık İlişkisi

Gelişime açıklık	Yardım severlik	Kendine güven	Dürüstlük	Samimiyet	Uyum sağlama	Açıklık	Birikim	Dedikodu yapmamak	Tutarlı olmak
Pearson Correlation	,199*	,246**	,242**	,208**	,148	,063	,280**	,052	,255**
Sig. (2-tailed)	,010	,001	,002	,007	,057	,422	,000	,508	,001
N	166	166	166	166	166	166	166	166	166

Katılımcıların gelişime açıklık kişilik boyutu ile güvenilirliğe yönelik kendilik algısı boyutları arasında ki ilişkinin pozitif olması değişkenler arasında doğrusal bir ilişkinin olduğunu

göstermektedir. Gelişime açıklık kişilik alt boyutu ile (,199) yardımseverlik, (,246) kendine güven, (,242) dürüstlük, (,208) samimiyet, (,280) birikim ve (,255) tutarlı olma arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Kendilik algısında güvenilir olma alt boyutlarından uyum sağlama, açıklık ve dedikodu yapmamak arasında ilişki bulunmamaktadır. Tablo 10 ile tablo 15'in gelişime açıklık kişilik alt boyutu ile güvenilirlik beklentisi kendilik algısı korelasyon kat sayıları karşılaştırıldığında yardımseverlik değişkeni ile ilişki kendilik algısında bulunurken, birikim ve tutarlı olma değişkeninde düşüş diğer değişkenlerde artış fakat dedikodu yapmamak değişkeninde ilişki bulunmamıştır. Gelişime açıklık kişilik boyutunun karşıdaki kişiden güvenilir olma değişkenlerine yönelik beklentisi ile kendilik algısıyla anlamlı değişiklikler içermektedir.

Tablo 16: Katılımcıların Kendilik Algısında Güvenilir Olma Durumu Alt Boyutları ve Uyumluluk İlişkisi

Uyumluluk	Yardım severlik	Kendine güven	Dürüstlük	Samimiyet	Uyum sağlama	Açıklık	Birikim	Dedikodu yapmamak	Tutarlı olmak
Pearson Correlation	,339**	,319**	,387**	,343**	,334**	,213**	,171*	,223**	,260**
Sig. (2- tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,006	,028	,004	,001
N	166	166	166	166	166	166	166	166	166

Katılımcıların uyumluluk kişilik boyutu ile güvenilirliğe yönelik kendilik algısı boyutları arasında ki ilişkinin pozitif olması değişkenler arasında doğrusal bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Uyumluluk kişilik alt boyutu ile (,339) yardımseverlik, (,319) kendine güven, (,387) dürüstlük, (,343) samimiyet, (,334) uyum sağlama, (,213) açıklık, (,171) birikim, (,223) dedikodu yapmamak ve (,260) tutarlı olma arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Tablo 11 ile tablo 16 korelasyon kat sayıları arasında anlamlı bir değişiklik görülmektedir. Tablo 11'de yardımseverlik, kendine güven, dürüstlük, samimiyet, uyum sağlama ve birikim değişkenlerinde artış görülürken açıklık, dedikodu yapmamak ve tutarlı olmak değişkenlerinde azalma görülmektedir.

Tablo 16: Katılımcıların Kendilik Algısında Güvenilir Olma Durumu Alt Boyutları ve Özdisiplin İlişkisi

Özdisiplin	Yardım severlik	Kendine güven	Dürüstlük	Samimiyet	Uyum sağlama	Açıklık	Birikim	Dedikodu yapmamak	Tutarlı olmak
Pearson Correlation	,355**	,388**	,451**	,321**	,324**	,207**	,145	,324**	,306**
Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,007	,063	,000	,000
N	166	166	166	166	166	166	166	166	166

Katılımcıların özdisiplin kişilik boyutu ile güvenilirliğe yönelik kendilik algısı boyutları arasında ki ilişkinin pozitif olması değişkenler arasında doğrusal bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Özdisiplin kişilik alt boyutu ile (,355) yardımseverlik, (,388) kendine güven, (,451) dürüstlük, (,321) samimiyet, (,324) uyum sağlama, (,207) açıklık, (,324) dedikodu yapmamak ve (,306) tutarlı olma arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Fakat birikim değişkeni ile özdisiplin değişkeni arasında ilişki bulunmamıştır. Tablo 12 güven beklentisi alt boyutları ile özdisiplin kişilik alt boyutu değişkenleri arasında ki ilişkide korelasyon kat sayılarında tablo 16 da artış görülmektedir. Dürüstlük, uyum sağlama, açıklık değişkenleri ile özdisiplin değişkeni arasındaki ilişki kendilik algısında bulunurken karşıdaki kişiden güvenilirlik beklentisinde bulunamamıştır.

SONUÇ

Kişilik özellikleri ile güven beklentisi arasındaki ilişkinin kurulduğu bu çalışma da kişilik özellikleri ile güven beklentisi ve güvenilir olma kendilik algısı arasında ilişki bulunmuştur. Nevrotiklik kişilik boyutunun güvenilir olma beklenti alt boyutlarıyla ve güvenilir olma kendilik algısı alt boyutlarıyla negatif yönlü anlamlı bir ilişki görülmüştür. Nevrotiklik kişilik özellikleri yüksek insanların ilişkilerde güvensiz, tedirgin, alıngan, depresif, hüzünlü ve kaygılı olmaları negatif yönlü ilişkinin çıkmasında etkili olduğu söylenebilir. Güvenilir olma beklentisi ve kendilik algısı olarak dışa dönüklük ilişkisi pozitif yönlü ve anlamlı bulunmuştur. Dışa dönük kişilik özelliklerinin sosyallik ve cana yakınlığı içermesi karşısındaki kişilere karşı olumlu duyguları ve iyimserliği içermesi bu sonucun nedeni sayılabilir. Gelişime açıklık kişilik boyutunun özelliklerinin yeniliğe açıklık üzerinden temellenip, meraklı, açık görüşlülük ve yeni durumları kontrol etme becerileri güvenilirlik beklentisi ile güvenilir olma kendilik algısı arasında farklılıkların oluşmasında etkili olduğu söylenebilir. Kişilik alt boyutu uyumluluk ile güvenilir olma beklentisi ve kendilik algısı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Özdisiplin kişilik alt boyutu ile güvenilir olma beklentisi ve kendilik algısı arasında ilişki bulunmakla

birlikte, güvenilir olma kendilik algısında belirgin bir artış görülmektedir. Özdisiplini yüksek olan kişilerde sorumluluk düzeyinin ve özkontrolün yüksek olması, hareket etmeden önce düşünen ve sağduyularının da yüksekliği bu değişikliğin nedeni olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada ekonomik işbirliğini gerektiren güven duygusu ve genel güven duyguları ölçülmüş bu değişkenlerle kişilik alt boyutları arasındaki korelasyon analizinde genel güven duygusu ve nevrotik kişilik alt boyutu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Dışa dönüklük ve genel güven arasında ise doğrusal ilişki görülmektedir. Sonuç olarak kişiliğin ve güven duygusunun toplumsal olandan ayrılmayacağı, salt bir şekilde bireye ve içsel olaylara indirgenemeyeceğinden dolayı güven bunalımıyla ilgili çözümün toplumsalda ve kişide aynı anda başlatılacak stratejilerle çözümünün mümkün olduğu söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Aktan, C., Çoban, H.,** (2008) Bir Sosyal Sermaye Olarak Güven. Pazarlama ve İletişim Kültürü Dergisi. 1.
- Asna, A.** (2012). Kuramda ve Uygulamada Halkla İlişkiler. İstanbul Artı
- Bakırcıoğlu, R.** (2012). Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Sözlüğü. Ankara:Anı
- Burger, J. M.** (2016). Kişilik/Psikoloji Biliminin İnsan Doğasına Dair Söyledikleri. İ. D. E. Sarioğlu (Çev.). İstanbul:Kaknüs
- Can, İ.** (2018). Güven Araştırmaları Güvenilir Mi? Sosyal Güven Araştırmalarının Yöntemine İlişkin Eleştirel Bir Yaklaşım. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi. Cilt: 7 Sayı: 2
- Giddens, A.** (1994). Modernliğin Sonuçları. E. Kuşdil (Çev.). İstanbul: Ayrıntı
- Gökalp, N.,** (2003). Ekonomide Güven Faktörü. Yönetim ve Ekonomi Dergisi Cilt:10 Say :2
- Horzum, M. B., Ayas, T., Padir, M.A.** (2017). Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması. Sakarya University Journal of Education, Cilt: 7 Sayı:2 398-408.
- Horney, K.** (1994). Psikanalizde Yollar. S. Budak (Çev.). Ankara: Öteki
- Hosner, L. T.** (1995) “Trust: The Connecting Link between Organizational Theory and Behavior”, Academy of Management Review, vol. 20(2), pp. 379–404.
- Karadoğan, S.E.** (2003). Kişiler Arası İletişim Sürecinde Güven Unsuru, Güven ve İkna Ölçeği Örneği. İstanbul Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi
- Koç, E.** (2013). Tüketici Davranışı ve Pazarlama Stratejileri. Global ve Yerel Yaklaşım. Ankara: Seçkin
- Marshall, G.** (2009). Sosyoloji Sözlüğü. O. Akınhay, D. Kömürcü(Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat
- Saygın, A. U.** (2016). Anthony Giddens’in Sosyolojisinde Modernliğin Boyutları. Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi (AKAR). Cilt 1, Sayı 2, 227-238
- Schmitt, D.P., Allik, J., McCrae, R.R., Benet-Martinez, V.,** (2007). The Geographic Distribution of Big Five Personality Traits: Patterns and Profiles of Human Self-Description

Across 56 Nations”, Journal of Cross-Cultural Psychology, 38, 2, 173-212.

Sennet, R. (2014). Otorite. K. Durand (Çev). İstanbul: Ayrıntı

Sümer, N., Sümer, H. C. (2005) Beş Faktör Kişilik Özellikleri (Big Five Inventory) Anketi Türkçeleştirme Çalışması, (Yayımlanmamış eser),.

Tutar, H. (2014). Örgütsel Psikoloji: Endüstri ve Örgüt Psikolojisine Yeni Yaklaşımlar. Ankara:Detay

Yıldız, E., Uzunbacak, H. H. (2019). Kişilik ve Örgüt Kültürü Bağlamında Prososyal İsteklendirme. İstanbul:Hiperlink